

Program kolegija

1. UVOD U EUROPSKO PRIVATNO PRAVO
2. PREMA EUROPSKOM UGOVORNOM PRAVU
3. PRAVO ZAŠTITE POTROŠAČA
4. EUROPSKO ODŠTETNO PRAVO
5. EUROPSKO STVARNO PRAVO
6. EUROPSKO OBITELJSKO PRAVO
7. EUROPSKO PRAVO TRŽIŠNOG NATJECANJA
8. PRAVO INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA
9. USKLAĐIVANJE HRVATSKOG S EUROPSKIM PRIVATNIM PRAVOM

Europsko privatno pravo

• Europsko pravo u užem smislu – privatnopravna pravila koja su na temelju zajedničkog europskog prava obvezna u svim državama članicama, koja su sadržana u primarnom i sekundarnom pravu EU

• Pravo EU = (primarno + sekundarno pravo I. stupa EU) + (primarno pravo II. i III. Stupa)

• Europsko pravo u širem smislu – uniformno pravo država članica koje nije pravo tijela EU- obuhvaća i pravo europskih međunarodnih organizacija, pravo Vijeća Europe, EFTA-e, WEU. *Western European Union*

Uobičajena DEFINICIJA privatnog prava:

pravo koje regulira odnose između građana ... za razliku od javnog prava koje regulira odnose između građana i države, ili odnose između državnih institucija ili

POLITIČKA DEFINICIJA : privatno pravo je pravo usmjereno ka području privatnih odnosa lišenih državne intervencije ⇒ ono je politički neutralno pravo čija je jedina svrha priznati/dati svakoj osobi ono na što ona ima pravo

TEMELJNI INSTITUTI (NAČELA) PRIVATNOG PRAVA:

- ☐ Apsolutno vlasništvo
- ☐ Sloboda ugovaranja
- ☐ Subjektivna odgovornost

Danas nije moguće prihvatiti tako liberalan pristup privatnom pravu budući da suvremena privatna prava mnogih država temeljne postavke ograničavaju kada je to potrebno radi zaštite specifičnih privatnih, ali i javnih interesa. Nekad jasno razgraničenje između javnog i privatnog prava gubi danas na svom značenju, a pogotovo u kontekstu europskog privatnog prava, koje je prvenstveno instrumentalno pravo

STRUKTURA PRIVATNOG PRAVA

☐ Privatno pravo – građansko pravo

Podjela privatnog prava s obzirom na status osoba/subjekata:

☐ U velikom broju pravnih sustava pravila se razlikuju ovisno o tome da li su subjekti pravnih odnosa obični građani ili trgovci

- ☐ Građansko pravo koje se dijeli na grane, a koje su se osamostalile u:
- ☐ Trgovačko pravo; autorsko p., radno p., patentno, pomorsko p
- ☐ Pravo zaštite potrošača

☐ Status subjekata kao kriterij strukturiranja privatnog prava nema više onaj značaj koji je imao u prvim valovima kodifikacija građanskog prava u Europi

-KLASIČNA PODJELA GRAĐANSKOG (PRIVATNOG) PRAVA (obvezno, obiteljsko, stvarno, nasljedno)

-Suvremena struktura privatnog prava – funkcionalna, instrumentalna

Proces unifikacije privatnog prava zahvaća pravna područja ne više isključivo ovisno o predmetu prava, već ovisno o funkcionalnom aspektu pravnih pravila \Rightarrow privatno pravo u mnogim državama članicama EU ubrzano se dezintegrira u funkcionalna područja prava \Rightarrow radno pravo, medicinsko pravo, pravo okoliša, pravo potrošača, itd. Ovim dinamičnim novim granama privatnog prava zajedničko je:

- a) prvenstveno su funkcionalne
- b) nastaju zbog pragmatičnih a ne dogmatskih razloga
- c) u pravilu sadrže mješavinu javnih i privatnih propisa.

Razlozi harmonizacije privatnog prava u EU

• Ugovorom o EZ 1957 je pravna osnova ekonomske integracije država članica. Osnovni *ratio* integracije jest ustanovljavanje zajedničkog unutrašnjeg tržišta.

Zajedničko tržište ostvaruje se kroz 4 gospodarske slobode: slobodu kretanja osoba; slobodu kretanja robe; slobodu pružanja usluga; slobodu kretanja kapitala

\Rightarrow osnovno polazište postojanja zajedničkog tržišta je usklađivanje ekonomskih politika država članica, ali u početku integracije unifikacija privatnog prava u tom momentu nije bila u centru pažnje Zajednice budući da privatno pravo ne definira pristup tržištu već ono regulira \Rightarrow odnos između subjekata koji na tom tržištu djeluju

Jedinstveno, unutrašnje tržište \leftrightarrow različiti sustavi privatnog prava

• Različitost privatnog prava država članica predstavlja smetnju u funkcioniranju internog tržišta u kojemu je sklapanje prekograničnih ugovora (cross boarder relations) otežano a time i ostvarenje gospodarskih sloboda ograničeno.

• Europski je paradoks taj da na **jednom tržištu bez restrikcija vrijedi 27 različitih sustava ugovornog, odštetnog, stvarnog, trgovačkih prava te 27 sustava parničnih postupaka**

• Različitost pravnih sustava rezultira pravnom nesigurnošću i nepredvidivošću za sudionike prekograničnih odnosa i to na nekoliko nivoa:

- Nadležnosti za rješavanje sporova
- Mjerodavnog prava za rješavanje spora
- Učinaka odluke jedne države članice na području druge države članice

Proces usklađivanja - harmonizacije privatnog prava država članica

- S ciljem da se osigura najviši stupanj pravne sigurnosti djelovanja na unutarnjem tržištu EZ ubrzava proces ujednačenja odnosno harmonizacije privatnih prava država članica
- Kada se govori o procesu usklađivanja prava država članica EU koriste se slijedeći termini:
 - Unification
 - Harmonization
 - Approximation
 - Europeanization / Communitarization of private law

RAZLIKA HARMONIZACIJA / UNIFIKACIJA

Unifikacija je postupak izjednačavanja pravnih normi različitih pravnih područja.

Harmonizacija se sastoji u smanjivanju razlika i odstupanja između nacionalnih pravnih sistema, određivanjem rezultata koje regulativa u određenoj oblasti treba postići, bez nametanja sredstava kojima će se to konkretno i ostvariti, i bez nametanja samog zakonskog teksta.

☐ SADRŽAJ POJMOVA “HARMONIZATION” I “APPROXIMATION”

Termin *harmonization* koristi se za označavanje zakonodavnih procesa čiji je cilj ukloniti različitosti nacionalnih sustava

Approximation kao pojam označava postignuti rezultat procesa harmonizacije, to jest, međusobno približavanje različitih pravnih sustava

Različiti oblici procesa usklađivanja privatnog prava

- I. ZAKONODAVNI PROCES TIJELA EU
- II. PRAKSA EUROPSKOG SUDA
- III. PRAVNA DOKTRINA

I. ZAKONODAVNA HARMONIZACIJA

Usklađivanje (*approximation/harmonization*) nacionalnih prava u okviru EU

- Originalna verzija Ugovora EZ koristi termin “harmonization” u čl. 99(93) samo u odnosu na indirektan porez – u svim ostalim slučajevima koristi termin “approximation” (Article 3, čl. 94 (ex 100)).
- Approximation – “*bringing together (by Directives) Member States laws ... which in the absence of approximation would directly effect the establishment and functioning of common market*”
- 1987. – Single European Act odredbom čl 100a (95) uvodi termin “harmonization” kao sinonimom terminu “approximation”

EUROPEIZACIJA/UNIFIKACIJA PRAVA

✓ Termin europeizacija prava koristi se u širem smislu - označavajući tako sve procese kojima je cilj međusobno približavati prava država članica i to kako proces usklađivanja nacionalnih prava (harmonizacija) tako i proces unificiranja tih prava (europeizacija)

✓ Termin europeizacija prava/pozajedničenje prava u užem smislu označava samo onaj zakonodavni proces koji dovodi do potpune unifikacije, odnosno jednoobraznosti prava država članica

✓ Jednoobraznost prava država članica EU u pogledu određenih pitanja nije rezultat isključivo procesa europeizacije prava. I prije procesa europeizacije prava, države članice EU svoja su prava nastojala uniformirati ne bi li barem djelomično udovoljile zahtjevima intenzivne međunarodne suradnje

➔ to su činile kroz proces univerzalne ili regionalne unifikacije prava.

Međunarodni/prekogranični odnosi i potreba unifikacije prava

• Unifikacija prava - zakonodavni (autonomni) proces s ciljem uniformiranja prava različitih država (... *process with purpose being to make the laws on various subjects identical (uniform) throughout the States (Black's Law Dict.)*)

• Međunarodna unifikacija prava provodi se na nekoliko razina:

- Univerzalna
- Regionalna
- Dvostrana

!Proces međunarodne unifikacije nacionalnih prava prethodi procesu europeizacije prava

• Međunarodna unifikacija prava započinje već u XIX st., no u XX. st. intenzivira se i to poglavito u područjima kao što su područja: međunarodne trgovine, međunarodnog pomorstva, intelektualnog vlasništva, međunarodne trgovačke arbitraže itd.

—Konvencija o međunarodnoj prodaji robe (Beč 1980)

⇒

• Na uspješnoj unifikaciji međunarodnog trgovačkog prava počinje se raditi od 50-tih godina XX. st. I to u okvirima brojnih vladinih i ne-vladinih međunarodnih organizacija

—The United Nations Commission for International Trade Law – UNCITRAL

—UNIDROIT Međunarodni institut za unifikaciju privatnog prava (61 država članica)

—The World Intellectual Property Organization – WIPO

—International Chamber of Commerce - ICC

Za i protiv međunarodne unifikacije

Zbog čega teško dolazi do međunarodne unifikacije prava?

Do međunarodne unifikacije prava dolazi zbog globalizacije i sve većeg broja prekograničnih odnosa. Unifikacijom i stvaranjem jedinstvenih normi ne bi bilo sukoba između nac zakona i prestala bi primjena kolizijskih normi, što bi uvelike olakšao reguliranje odnosa i rješavanje sukoba između pravnih i fiz osoba.

Glavni instrument međunarodne unifikacije su međunarodne konvencije, ali njihov nedostatak je što njima nije moguće postići potpunu unifikaciju prava određenog pitanja

—m.u. obvezuje samo države ugovornice (države slobodno odlučuju hoće li postati članke m.u.)

—unifikacija prava u međ konvencijama je selektivna

Nedostaci međunarodne unifikacije

1) zakonodavni, pravosudni te institucionalni okvir pojedinih država specifičan je za svaku državu i može biti prepreka učinkovitoj međunarodnoj unifikaciji prava

2) Međunarodna harmonizacija ne vodi računa o pravnoj kulturi pojedinih država:

Međ. ugovor i da se potpiše i inkorporira u nac zakonodavstvo ne mora značiti da će se pravilno tumačiti i primjenjivati — dakle međunarodna unifikacija dovodi do jednoobraznosti zakonskog teksta, ali ne i jednoobraznosti prava

3) različitost pravnih obitelji (kont pravno područje i common law područje postoje značajne razlike u ugovornom pravu, common law ne poznaje načelo savjesnosti i poštenje, premda ga direktive eu nameću)

—Međutim, danas se smatra da utjecaj nacionalne kulture na privatno pravo nije relevantan faktor koji određuje sadržaj tog prava što pogotovo vrijedi za trgovačko pravo (Ole Lando “*commercial law is not folklore*”)

4) Jezik prava — no, da li je multilinguističko okruženje kreiranja prava prepreka učinkovitoj unifikaciji

5) Kao jedan od faktora koji se ističu kao prepreka učinkovitosti međunarodne unifikacije prava je i sam proces stvaranja međ. konvencija. Međ. konvencije, pogotovo univerzalne, formuliraju se te usvajaju u okviru međunarodnih vladinih ili nevladinih organizacija na čijim plenarnim sjednicama sudjeluje izuzetno veliki broj delegata zbog čega dolazi do kompromisnih rješenja, a koja kasnije države ne žele prihvatiti.

1. zakonodavni / pravosudni / institucionalni okvir
2. različitost pravnih kultura
3. različitost pravnih obitelji (pravni područja)
4. jezik prava
5. proces stvaranja međunarodnih konvencija

- Harmonizacija
- čl. 94. i 95.
- Direktive
- jedinstveni
- proces
- u praksi

HARMONIZACIJA – zakonodavna djelatnost Zajednice

⇒ Cilj usklađivanja prava država članica je, u mjeri u kojoj je to moguće, postići jednoobraznost zakonodavne regulative određenog društveno-ekonomskog odnosa na teritoriju EU. Okolnost da se na području EU primjenjuje identično pravo otklanja svaku inhibiciju (zabranu) trgovine koja je posljedica različitosti nacionalnih pravnih sustava

➤ Harmonizacija omogućava ostvarivanje ciljeva postavljenih Ugovorom o EZ a posredstvom zajedničkih pravila Zajednice

• «SPILLOVER» UČINAK HARMONIZACIJE

Spill over učinak (funkcionalno prelijevanje iz gospodarske u političku sferu) odnosno fenomen koji označava prenošenje kompetencija iz jednog područja suradnje na drugi. Taj učinak se objašnjava činjenicom da kooperacije u jednom području politike stvara funkcionalnu prisilu prenošenja kompetencija na drugo područje.

➔ Doprinos EZ u procesu europeizacije privatnog prava država članica proizlazi iz cilja kojim se EZ rukovodi kao i njenih ovlaštenja: Inicijalni cilj EZ nije bio harmonizacija odnosno unifikacija prava, već integriranje tržišta država članica!

➔ Potpuna integracija zajedničkog tržišta može se ostvariti samo učinkovitom realizacijom temeljnih gospodarskih sloboda.

➔ Pojedine odredbe UEZ ovlašćuju EZ da implementira zakonodavstvo čija je svrha ukloniti prepreke tržištu koje nameću nacionalna prava.

➔ Temeljne slobode nadopunjene su uniformnim pravom (primarnim) protiv restrikcija tržišnog natjecanja (čl. 81. i 82. UEZ) čiji je cilj spriječiti privatne aktere na tržištu da stvaraju nacionalne prepreke privatnim sporazumima. I ovdje pojedine odredbe UE ovlašćuju Zajednicu da usvoji provedbeno zakonodavstvo.

Zakonodavna djelatnost Zajednice – pravna osnova - čl. 94. UEZ

Pravna osnova zakonodavne djelatnosti jest čl. 94

➔ Originalni tekst UEZ ovlastio je Zajednicu na usklađivanje privatnog prava država članica, ali je to ovlaštenje ograničeno (čl. 3).

Čl 94. *Vijeće će, djelujući jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom i Ekonomskim i socijalnim odborom, donijeti smjernice za usklađivanje zakona, propisa ili upravnih odredbi država članica kojii izravno utječu na uspostavu i funkcioniranje zajedničkog tržišta.*

- ✓ Usklađivanje prava posredstvom direktiva ne rezultira jednoobraznošću nacionalnog prava država članica - zašto?
Zbog toga što su direktive:
- ✓ Obvezujuće samo u pogledu rezultata koji se želi postići (cilja)
 - ✓ Nemaju izravnu primjenu

Čl. 94. direktive
ne dovode
do jedinstvenosti
prava

HARMONIZACIJA

→ UEZ čl. 94. + čl. 293 (ex 220.)

→ izmjene i dopune
(Single EU Act, Maastricht,
Amsterdam) → čl. 95.
+ 249.

✓ Potrebna je provedbena procedura

✓ Pravo je usklađeno po principu "minimalne usklađenosti"

→ Amsterdam → EU prav. područje

EU i proces međunarodne unifikacije

✓ Svjesni ograničenih zakonodavnih ovlaštenja Zajednice u pogledu usklađivanja prava država članica (čl. 94.), tvorci UEZ, predvidjeli su samim Ugovorom mogućnost da države članice u određenim područjima privatnog prava s ciljem unifikacije pojedinih segmenata nacionalnih prava sklapaju međunarodne konvencije (čl. 220. UEZ).

Čl. 293. (bivši čl. 220) UEZ

Da bi osigurale probitak svojih državljana, države članice će, kada je to potrebno, međusobno pregovarati o:

☐ zaštiti osoba i zaštiti korištenja prava pod istim uvjetima kao onima koji se u svakoj državi priznaju vlastitim državljanima:

☐ ukidanju dvostrukog oporezivanja u okviru Zajednice;

☐ uzajamnom priznanju trgovačkih društava i firmi u smislu drugog stavka čl. 48., zadržavanju pravne osobnosti u slučaju prijenosa sjedišta iz jedne u drugu državu, i mogućnosti spajanja između trgovačkih poduzeća ili firmi koje su podvrgnute pravima različitih država članica:

☐ pojednostavljenju formalnosti u pogledu uzajamnog priznavanja i ovrhe sudskih presuda te arbitražnih odluka.

Takve konvencije su:

• Konvencija o nadležnosti i izvršenju presuda u građanskim i trgovačkim stvarima, Bruxelles 1968

Konvencija o pravu mjerodavnom za ugovore, Rim 1980.

Čl. 94. UEZ prepreka harmonizacije privatnog prava

Iako ključam za harmonizaciju privatnog prava, čl. 94. UEZ predstavljao je prepreku usklađivanju prava država članica

☐ odluku o usvajanju mjere koja se donosila na temelju čl. 94. UEZ, Vijeće mora usvojiti jednoglasno

Posljedično se tome, kasnijim izmjenama i dopunama UEZ (*Single European Act, Treaty of Maastricht, Treaty of Amsterdam*), nedostatak odredbe čl. 94., pokušao ublažiti uvođenjem posebnih odredbi koje Zajednicu ovlašćuju na harmonizaciju privatnog prava država članica

Te se dopunske zakonodavne ovlasti Zajednici priznaju opet selektivno, to jest, samo za područja od posebne važnosti za EU, odnosno ustanovljavanje jedinstvenog tržišta.

Međunarodna
unifikacija
prava.

(citiraj) čl. 95. (ex d. 100a) "1. Odstupanjem od čl. 94. i osim u slučajevima kada je ovim Ugovorom drugačije utvrđeno, Vijeće, u skladu s postupkom iz čl. 251. i nakon konzultacija s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvaja mjere za ujednačavanje odredbi utvrđenih zakonom, propisom ili upravним postupkom država-članica, čiji je predmet uspostava i funkcioniranje unutarnjeg tržišta. 2. Stavak 1. ne primjenjuje se na porodne odredbe, na odredbe vezane uz slobodno kretanje osoba, niti na odredbe vezane uz prava i interese zaposlenih osoba"

→ čl. 251. **SEA – NOVA OSNOVA ZA ZAKONODAVNU DJELATNOST ZAJEDNICE (ČL. 95. UEZ)**

postupak za
usvajanje pravnog
akta; Komisija
upućuje mješovitog
europskom
parlamentu i
Vijeću...

–SEA – mijenja tekst UEZ s ciljem učinkovitije unifikacije privatnog prava. Proširuje zakonodavna ovlaštenja Vijeća tako što se, pored već postojećeg mehanizma usklađivanja prava ustanovljenog odredbom čl. 94. (bivši čl. 100.), uvodi novi liberalniji.

–Mijenjajući originalni tekst UEZ u djelu koji se odnosi na unutrašnje tržište, SEA odredbom čl. 18. unosi u UEZ novu odredbu čl. 100.a (sada čl. 95. UEZ), čija se primjena isključuje u području slobodnog kretanja osoba, prava i obveza zaposlenih osoba, te fiskalnih pitanja.

Odredba čl. 18. SEA pretočena u odredbu čl 95. (bivši čl. 100.a) UEZ glasi:

“ Odstupanjem od čl. 94. i osim u slučajevima kada je ovim Ugovorom drugačije utvrđeno, Vijeće, u skladu s postupkom iz čl. 251. i nakon konzultacija s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvaja mjere za ujednačavanje odredbi utvrđenih zakonom, propisom ili upravним postupkom država-članica, čiji je predmet uspostava i funkcioniranje unutarnjeg tržišta”.

Upravo zbog toga što odredba čl. 95. daje Zajednici tako široka ovlaštenja u pogledu usklađivanja privatnog prava, ova se ovlaštenja s druge strane ograničavaju *ratione materiae*.

Iz njenog se polja primjene izričito isključuje regulativa u pogledu slobodnog kretanja osoba, prava i obveza zaposlenih osoba, te fiskalnih pitanja (čl. 95.a (1.) UEZ).

2./ Paragraph 1 shall not apply to fiscal provisions, to those relating to the free movement of persons nor to those relating to the rights and interests of employed persons.

“SECTOR SPECIFIC” HARMONIZACIJA

☐ Čl. 95. daje ovlaštenje Zajednici da harmonizira pravo relevantno za stvaranje jedinstvenog tržišta

☐ Harmonizacija se provodi selektivno, u područjima u kojima je radi zaštite posebnih javnih, ili, pak, privatnih interesa, potrebno ustanoviti posebnu zaštitnu regulativu

→ Zaštita potrošača, industrijsko/intelektualno vlasništvo, trgovačka društva, financijske usluge, zaštita radnika, elektroničke trgovine itd.

☐ Upravo se stoga harmonizirano pravo naziva još i *sector-specific law* / “patchwork”

Što je zajedničko čl. 94. i 95. kao pravnim osnovana zakonodavne djelatnosti Zajednice?

a) Određuju zakonodavnu proceduru u okviru koje se usvajaju mjere harmonizacije

b) odredbama se utvrđuje pravo inicijative, koja u mnogim slučajevima pripada Komisiji,

c) da li je za odluku potrebna većina ili odluka mora biti jednoglasna

Koje grane
prava su
najviše harm.

d) Uloga Europskog parlamenta – pravo konzultacija, kooperacije ili suodlučivanja (251. i 252. čl. UEU)

Usporedba čl. 94. i 95. UEZ

Pravna osnova harmonizacije

ODLUKA SE DONOSI

VRSTA MJERE

PREDMET HARMONIZACIJE

čl. 94.

jednoglasno

direktive

pravo u izravnoj vezi
sa zajedničkom tržištem

čl. 95.

većinom glasova

mjere (i uredbe,,)

+ pravo koje to ima za
krajnji cilj

⇒ Člankom 95 se dakle definira vrstu mjera koje zajednica može usvojiti s ciljem harmonizacije prava

☐ Definiraju vrstu mjera koje Zajednica može usvojiti s ciljem harmonizacije prava

☐ U formi kojeg akta mjeru treba usvojiti

☐ Čl. 249. UEZ – uredba, direktiva, [odluka, preporuka, mišljenje]

• Article 249 (ex Article 189)

citat: "Radi izvršavanja svojih zadaća, u skladu s odredbama ovog Ugovora, EP zajedno s Vijećem, Vijeće i Komisija izrađuju propise i izdaju directive, donose odluke, daju preporuke ili mišljenja

Svaki propis ima opću primjenu. Obvezujući je u cijelosti i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Direktiva je obvezujuća za svaku državu članicu kojoj je upućena u pogledu rezultata koji se mora postići, ali prepušta državnim vlastima odabir oblika i metoda.

Odluka je u cijelosti obveza za one na koje se odnosi

Preporuke i mišljenja nemaju obvezujuću snagu. "

Zloupotreba čl. 95.

• Određenje da li se radi o mjeri koja ima za cilj ustanovljavanje i funkcioniranje zajedničkog tržišta nije uvijek jednostavno.

• Odluka Europskog suda pravde u slučaju *Germany v. Parliament*, (C-376/98, [2000]

E.C.R. I-8419.) u kojoj se Europski sud pravde na zahtjev Njemačke za poništenje

(Direktiva) Smjernice 98/43/EC o reklamiranju i sponzoriranju duhanskih proizvoda, izjasnio o čl. 95. UEZ kao pravnoj osnovi usklađivanja nacionalnih prava.

• Europski sud pravde izražava stav da odredba čl. 95. ne predstavlja opću pravnu osnovu za usklađivanje prava, odnosno reguliranja unutrašnjeg tržišta, već pravnu osnovu samo za specifične situacije, za usvajanje mjera koje suštinski imaju za cilj poboljšanje uvjeta za ustanovljavanje i funkcioniranje unutrašnjeg tržišta.

Harmonizacija koja dovodi do prave "europeizacije" privatnog prava

❑ Do prave unifikacije nacionalnih privatnih prava (odnosno segmenata privatnog prava) dolazi kada Vijeće harmonizaciju provodi usvajanjem uredbi!

UREDBU karakterizira: opća primjenjivost, primjenjivost u cijelosti, izravna primjenjivost i primjenjivost u svim državama članicama

❑ Kada je Vijeće radi usklađivanja prava država članica usvojilo uredbu tada se može govoriti o jednoobraznom pravu, odnosno europskom pravu, u tom slučaju odredbe uredbe predstavljaju "europsko pravo"

❑ S druge strane, ukoliko se kao mjerom usklađivanja prava Vijeće koristi direktivom, ne možemo govoriti o unificiranom, već samo o usklađenom pravu, gdje je za sve države postavljen identičan zajednički pravni okvir nekog odnosa (minimalna harmonizacija)

2. 10. 1997.

Amsterdamski ugovor – daljnji impuls europeizaciji privatnog prava

- Ustanovljavanje zajedničkog tržišta pretpostavlja nepostojanje pravnih prepreka koje mogu opterećivati sudsku suradnju, a indirektno opterećivati i slobodu kretanja osoba (Različito supstancijalno, ali i različito procesno pravo država članica)

- Amsterdamski ugovor ovlašćuje EZ na usvajanje mjera sa svrhom postepenog ustanovljavanja područja slobode, sigurnosti i pravosuđa - **the area of freedom, security and justice** – odnosno **Europskog pravosudnog područja** (čl. 61 – 69. UEZ).

- Europsko pravosudno područje procesni je aspekt fenomena europeizacije.

- Zajednica tako postaje nadležna usvajati mjere koje olakšavaju sudsku suradnju u građanskim i trgovačkim stvarima

⇒

- Amsterdamski ugovor (1997.) materiju pravosudne suradnje u građanskim stvarima premješta iz III. u I. stup Europske unije, i time podvodi pod unutarnje zakonodavne ovlasti Zajednice.

- U UEZ uvodi se nova glava IV. pod nazivom "*Vize, azil, useljenička i ostale politike vezane za slobodno kretanje osoba*" (čl. 61. – 69.)

- **POZAJEDNIČENJE** međunarodnog građanskog procesnog i materijalnog prava – Amsterdamski ugovor ovlašćuje Zajednicu na usvajanje zakonodavnih mjera čija je primarna svrha "... *postepeno ustanovljavanje područja slobode, sigurnosti i pravosuđa...*" (čl. 61.), odnosno Europskog pravosudnog područja.

citat: "Europeizacija međunarodnog privatnog prava - čl. 65. UEZ
Mjere koje se donose u skladu s člankom 67. na području pravosudne suradnje u građanskim predmetima s prekograničnim implikacijama, u opsegu u kojem su potrebne za pravilno funkcioniranje unutrašnjeg tržišta, uključuju:

(A) poboljšanje i pojednostavljenje:

- 1) sustava za prekogranično dostavljanje sudskih i izvansudskih isprava;
- 2) suradnje pri izvođenju dokaza;
- 3) priznanje i ovrhu odluka u građanskim i trgovačkim predmetima, uključujući i odluke u izvansudskim predmetima;

B) promoviranje sukladnosti pravila međunarodnog privatnog prava i postupaka koja se primjenjuju u državama članicama

C) uklanjanje prepreka za ispravno funkcioniranje građanskog postupka, ako je to potrebno i promoviranje sukladnosti pravila građanskog postupka koja se primjenjuju u državama članicama. "

Europeizacija prava s osnova čl. 65. UEZ

- Uredba No. 44/2001 (od 22.12.2000) o nadležnosti i izvršenju presuda u građanskim i trgovačkim stvarima (stupila na snagu 1.3.2002. – Uredba Brisel I.
- Uredba No. 1347/2000 od 29.5. 2000. o nadležnosti i priznanju i izvršenju presuda u bračnim sporovima i sporovima o roditeljskoj odgovornosti spram djece (nije stupila na snagu) – Uredba Brisel II.
- Uredba 1346/2000 o stečajnom postupku
- Uredba 1348/2000 o dostavljanju sudskih akata u građanskim i trgovačkim stvarima itd.

Ostale odredbe UEZ relevantne za zakonodavnu aktivnost Zajednice

☐ Odredba čl. 153. UEZ – govori se o zaštiti potrošača – no radi se više o deklaratornoj odredbi kojom se ustanovljava politika zajednice, te se stoga djelatnost Zajednice u tom području temelji na odredbi čl. 95.

☐ Odredba čl. 308. UEZ – govori o tome da Vijeće (na prijedlog Komisije i savjetovanje EP) može donijeti određene mjere koje su potrebne za funk zajedničkog tržišta, a ovlasti nisu predviđene izričito Ugovorom.

Ova je sekundarna u odnosu na ostale pravne osnove zakonodavne djelatnosti Zajednice – predviđa korisnu osnovu za zakonodavnu djelatnost zajednice u pogledu donošenja provedenih propisa posebnih instituta kao što su to: *European trademark* i *European economic interest grouping*, a koji su nastali izvan postojećih instituta nacionalnog prava.

→ *citat:* "Ako se tijekom funkcioniranja zajedničkog tržišta utvrdi potreba za djelovanjem zajednice radi postizanja jednog od njegovih ciljeva, a da za to ovim Ugovorom nisu utvrđene posebne ovlasti, Vijeće po službenom odgovaranjuće u više jednoglasnom odlukom na prijedlog Komisije i nakon konzultacija s Europskim Parlamentom."

citat: "Radi promicanja interesa potrošača i organizacija visokog stupnja zaštite potrošača zajednica može osigurati zaštitu zdravlja, sigurnosti i gospodarskih interesa potrošača kao i promicanje njihovog prava na informiranje, obrazovanje i organiziranje, u cilju zaštite njihovih interesa."

Kako u europskom pravu prepoznati norme privatnog prava?

✧ Europsko privatno pravo u užem smislu = pravila europskog prava koja su u svim državama članicama obvezatna, bez obzira je li formalni izvor tih pravila primarno ili sekundarno europsko pravo

✧ Privatnopravni karakter nemaju u pravilu norme primarnog prava, dok su norme europskog privatnog prava sadržane najčešće u sekundarnom europskom pravu

✧ Ne treba zaboraviti da razrađene norme privatnog prava nalazimo i u odlukama Europskog suda pravde.

SPECIFIČNOSTI EUROPSKOG PRIVATNOG PRAVA

• Selektivno pravo (*sector-specific*)

To znači da su odredbama Eu prava obuhvaćeni samo pojedini instituti određenih grana prava.

Selektivnost – nesistematičnost procesa harmonizacije posljedica je:

– Ograničenih zakonodavnih ovlaštenja Zajednice (samo za pravo koje izravno djeluje na funkcioniranje zajedničkog tržišta, odnosno pravo koje ima za cilj uspostavu i funkcioniranje zajedničkog tržišta), odnosno s tim u vezi

– Proces harmonizacije rukovodio se primarno ciljevima i politikama EZ, koji su prvenstveno gospodarski

• Grane privatnog prava u okviru kojih su formilirane norme europskog privatnog prava:

– Proces harmonizacije nije zahvatio sve grane privatnog prava s istim intenzitetom:

• Obvezno pravo (ugovorno, izvanugovorno); pravo intelektualnog vlasništva, trgovačko pravo, stvarno pravo; obiteljsko; pravo tržišnog natjecanja; međunarodno privatno pravo itd.

• Funkcionalna harmonizacija

Postupak donošenja zakonodavnih mjera

• Podijeljena zakonodavna nadležnost Zajednice i država članica

– Konkurentna

– Isključiva zakonodavna nadležnost Zajednice

VANJSKA TRGOVINA, MONETARNA POLITIKA, CARINE, ZIBARSTVO

• Odnos između pojedinih institucija Zajednice

– Savjetodavni postupak

– Postupak suodlučivanja čl. 251. UEZ, ugovor iz Nice

– Postupak koordinacije

→ postupak suradnje čl. 252. UEZ, SEA

+ obavezujući pristanak EP

+ ugovor iz Maastricht: zajednička poljoprivredna politika i strukturalna politika

- podjeljene ovlasti: zaštita životne sredine, zaštita potrošača, pomoć za razvoj, politika transporta, vize, azil i imigracija
- nadležnost drž. član.: obrazovanje, kultura, zapošljavanje, javno zdravstvo, istraživanje, socijalna politika

Razgraničenje vanjskih ovlasti između EU i država članica

- Isključiva nadležnost Zajednice: vanjska trgovina, monetarna politika, carine, ribarstvo
- Konkurentna zakonodavna nadležnost Zajednice i država članica

• Odnos unutarnjih i vanjskih ovlasti Zajednice

• Izričite vanjske ovlasti Zajednice

• Posredne vanjske ovlasti Zajednice - *doctrine of implied powers: the doctrine of powers that extends the external competence (power) of the EC beyond those expressly established in the Treaty of Rome allowing the EC institutions to act externally in matters which they may regulate internally*

Značenje "europeizacije privatnog prava"

⇒ U najširem značenju, proces europeizacije prava izravno i neizravno djeluje na nacionalno pravo država članica, u pozitivnom smislu (usklađivanje prava, integracija) ali i negativnom (kontraverznost i složenost)

pregledaj str. 6.

⇒ The «Spill-over» učinak harmonizacije – slučaj Ingmar

⇒ U slučaju Ingmar GB Ltd protiv Eaton Leonard Technologies Inc. (C-381/98) Europski sud pravde (u daljnjem tekstu: Europski sud) dana 9. studenog 2000. godine donio je odluku u kojoj je iznio svoje viđenje odnosa između dvaju pravnih načela. S jedne strane, radi se o načelu autonomije volje ugovornih stranaka prilikom izbora mjerodavnog prava - načelu međunarodnog privatnog prava. Tome se suprotstavlja, s druge strane, načelo obvezujuće snage prisilnih pravila koja čine dio *acquis communautaire* - načelo prava Europske zajednice.

U navedenom slučaju stranke su 1989. godine sklopile ugovor o trgovačkom zastupanju (Ingmar- trg društvo iz UK, i ovo drugo iz Kalifornije)

Ugovor je raskinut 96. a 98 je tužio za naknadu štete zbog gubitka klijenata.

Europski sud je odlučio da ako se djelatnost obavlja na području EU, da se tužitelj može pozvati na pravo EU iako je ugovor sklopljen prema pravu treće zemlje. Tako je Sud smatrao da tužitelj može pozvati na odredbu Smjernice o trgovačkom zastupanju koji u slučaju prestanka ugovora jamči pravo na obeštećenje.

→ pred sudom u Velikoj Britaniji postalo se pitanje može li se dobiti naknada štete bitanstvom zastupniku zbog raskida ugovora o zastupanju od strane principala u SAD. Strane su u ugovoru kao mjerodavno pravo za ugovor izabrale pravo države Kalifornije. Međutim na osnovu Direktive koja se odnosi na samostalne trgovačke zastupnike, koja ima za cilj zaštitu zastupnika, zastupnik pripada pravo na naknadu štete u slučaju raskida ugovora. Član 19. Direktive propisuje da stranke ne mogu putem ugovora odstupiti od odredaba čl. 17. i 18. na štetu trgovačkog zastupnika. Sud je odlučio da je od suštinske važnosti za pravni poredak Zajednice da zastupnik koji je nastupio u državi koja nije država članica, a čiji zastupnik obavlja djelatnost na teritoriji Zajednice, ne može izbjeći primjenu odredaba Direktive jednako kao ugovaračjem stranom kao mjerodavnog.

Metode harmonizacije privatnog prava

☐ Metoda "top down"

☐ Metoda "bottom up"

☐ Metoda "top down" - harmonizacija dolazi sa vrha budući da je rezultat rada zakonodavnog tijela; ova metoda obuhvaća obvezujuću zakonodavnu harmonizaciju koju u najvećoj mjeri sprovodi Zajednica. Ove mjere obvezuju sudove i privatnopravne subjekte.

☐ Metoda "bottom up" - obuhvaća aktivnosti različitih tijela (koja nemaju izravne zakonodavne ovlasti), kao što su to npr. udruženja akademika ili, pak, pravnika praktičara) Rezultati nisu obvezujući, dakle, njihova primjena ovisi o volji stranaka, odnosno suda da ih primjeni

⇒ Koju metodu izabrati? – Koji opseg uniformnosti je potreban? Što je potrebno u području privatnog prava?

II. Sudska praksa kao instrument harmonizacije privatnog prava

☐ Do usklađivanja prava dolazi se ne samo u okviru zakonodavnog postupka harmonizacije, već i razvojem sudske prakse

Usklađivanje prava kroz praksu Europskog suda pravde je također nesustavno s tendencijom usklađivanja prava, a ne njegovog unificiranja

ULOGA EUROPSKOG SUDA PRAVDE

- 1) tumačenje primarnog i sekundarnog prava Zajednice
- 2) do sada je ESP tumačio odredbe primarnog prava, a u okviru sekundarnog naglasak je na odredbama uredbi kao odredbama koje su jednoobrazne i potpuno obvezujuće na cijelom području EU
- 3) Cilj – osigurati jednoobraznu primjenu odnosnih pravila na području EU
- 4) U pogledu tumačenja odredbi direktiva ESP svojim tumačenjem dovodi do jednoobraznosti samo u pogledu pojмова i principa direktiva – Sud ne može osigurati jednoobraznost u tumačenju provedbenih nacionalnih odredbi budući da njihovo tumačenje nije u nadležnosti Suda već u nadležnosti država članica (ovo posljednje podvrgava se zahtjevu sukladnog tumačenja direktive)

Europski sud pravde i doktrina izravnog učinka

• Temeljno pravo pristupa sudu (access to justice) čl. 6 EKLJP

• Europski sud pravde razvio je doktrinu izravnog učinka

• Doktrina učinkovite sudske zaštite razvijena s ciljem postizanja visokog stupnja jednoobrazne primjene europskog prava u svim državama članicama

– Pravna sredstva koja su na raspolaganju pojedincima koji moraju prisilno provesti svoja prava koja im priznaje pravo Zajednice

– Priznanje specifičnih pravnih lijekova obeštećenja, povrata u prijašnje stanje te privremenih mjera, povrh općeg pravnog lijeka poništenja nacionalnih mjera

Harmonizirajući učinak prakse ESP u području pravnih lijekova
• Tumačenje odredbi UEZ u svjetlu općih principa prava Zajednice

• Zahtjev učinkovite sudske zaštite (effective judicial protection) – princip prava Zajednice koji je ESP postepeno razvio nalaže da države članice u okviru svojih pravnih sustava moraju razviti pravne lijekove (judicial remedies) kojima će osigurati pojedincima učinkovitu zaštitu njihovih prava koje proizlaze iz prava Zajednice.

• Posljedično tome, nacionalni sudovi moraju odbiti primjenu odredbi nacionalnog prava, bez obzira na njenu važnost, ukoliko bi te odredbe ugrozile pravnu zaštitu pojedinčevih prava.

VB. je promijenila zakon o registraciji brolova u eng. registar brolova mogu se upisati samo brolovi u kojima je kapetan i važna posada Englezi. Zbog toga se neki francuski brolovi nisu mogli registrirati i natjerati za engleske brolova nbe.

I; II
Factortame slučaj C-213/89 [1990] ECR I-2433

• ESP – nacionalni sudovi moraju ne primijeniti odredbu nacionalnog prava ako je ta odredba jedina prepreka odobravanju privremene mjere koja tvrdi da nacionalna mjera, u konkretnom slučaju odluka engleskog Parlamenta, prijeti pravu koje za subjekta nastaje na temelju prava Zajednice. *Podigli su tužbu zbog toga da eng. zakon o ribolovu u potpunosti je suprotan eu. pravu da zabrani diskriminacije, slobodi poslovnog nastana i slobodi kretanja roba i kapitala. Divisional Court (dio Superior Court of Justice) upućuje ECJ prethodno pitanje i*

• Radilo se o starom common law pravilu prema kojemu se privremena mjera ne može izdati protiv Kraljevstva a u vezi s pretpostavkom da je odluka Parlamenta u skladu s pravom Zajednice sve dok se odluka o sukladnosti ne donese.

Zuckerfabrik spojeni slučajevi C-143/88 i C-92/89, [1991] ECR I-415

• ESP ide korak dalje od svoje odluke u Factortame – proširuje svoje odluku i na slučajeve u kojima je postupak pokrenut protiv nacionalne mjere kojom se određuje provedba uredbe a s obrazloženjem da je uredba nevaljana jer se protivi osnovnim principima prava Zajednice. *izdaje privremenu mjeru (injunction). Slučaj dolazi na Court of Appeal koji odbija privremu mjeru jer smatra da sud ne može "naglašati" nacionalni sud u konst. navodnog prava Zajednice naroda. Slučaj dolazi na House of Lords koji potvrđuje da ne postoji u eng. pravu osnova za dopuštenje privremene mjere protiv Acta Parlamenta a time neizvršimo i protiv Kraljevine.*

• Sud je odlučio da: zaštita putem privremene mjere koju pravo zajednice osigurava pojedincima mora biti ista bez obzira da li se osporava valjanost nacionalnog prava zbog sukladnosti s pravom Zajednice ili valjanost sekundarnog prava Zajednice

• Utvrdivši da se uvjeti za izdavanje privremene mjere u državama članicama različiti, ESP, a s ciljem osiguranja uniformne primjene prava Zajednice, određuje supstancijalne uvjete za izdavanje privremenih mjera koji se moraju jednako primjenjivati u svim državama članicama odnosno od strane nacionalnih sudova

Harmonizacija prava kroz odluke ESP

⇒ Odštetno pravo

⇒ odluka Francovich

⇒ odluka Brasserie

⇒ odluka Hedley Lomas

⇒ Ugovorno pravo

⇒ ESP usklađuje nacionalna prava samo kroz tumačenje direktiva (čl. 215 UEZ)

⇒ čl. 288. "Ugovorna odgovornost" odnosi se na nacionalni pravni poredak koji se primjenjuje na poseban ugovor na relevantnom nacional. sudu

2) U slučaju izvanugovorne odg. za štetu, Zajednica će (...) nadotnućiti status štete koji uzrokuje ujedne institucije ili zaposleni u obavljanju svoje dužnosti." (Vidi: Bačić, 220. str.)

Uvjeti: 1. mora postojati nadležna šteta
2. mora postojati uzročna veza između navodne štete i postupanja inst.
3. postupanje institucije mora biti nezakonito
4. — 1. — mora biti kazneno (šteta)

*Brasserie
Francovich*

*Koje oblasti
odštetnog
prava su
harmonizirane?*

*a) odgovornost
Zajednice za
štetu*

*b) odgovornost
države za štetu*

*Vidi Bačić: 243. i
dalje*

*Koja pravila
primjenjuje drž.
kod odgovornosti
za štetu?*

*eng. pravu osnova
za dopuštenje
privremene mjere
protiv Acta Parlamenta
a time neizvršimo i
protiv Kraljevine.
Odluka ECJ*

III. PRAVNA DOKTRINA

III. Bottom up metoda usklađivanja privatnog prava - soft law

(Pravna doktrina ham.)

• Budući da različitosti privatnog prava država članica otežavaju funkcioniranje unutrašnjeg tržišta, pokrenute su brojne aktivnosti i osnovane su brojne ekspertne grupe s ciljem da one svojim radom te razlike minimaliziraju

• Commission on European Contract law (Lando Commission); European Group on Tort Law, Commission on European Family Law, Trento Group on the Common Core of European Private Law

• Prema "European Civil Code" – nemoguća misija?

– Privatno pravo - složeno i opsežno pravno područje

– Različite tehnike i pravne tradicije

– UEZ ne daje Zajednici ovlaštenja za kodifikaciju privatnog prava, zakonodavna nadležnost uvjetovana je činjenicom da li je određena mjera nužno potrebna za funkcioniranje i finaliziranje unutrašnjeg tržišta kao jedinstvenog tržišta

Soft Law i njegova uloga u procesu europeizacije privatnog prava

"SOFT LAW" označava se kategorija akata koji iako ne obavezuju mogu pod određenim okolnostima proizvoditi pravne učinke. Određena mjera se smatra soft law-om ukoliko se primjenjuje ili se može primjenjivati od strane suda da bi se na temelju nje stvorile obveze između stranaka.

• Primjer soft law instrumenta:

– Principles of European Contract Law

– Common Frame of Reference (još u nacrtu)

– Principles of Tort Law

❑ Slučaj *Steinhauser protiv City of Biarritz* C-197/84 – Europski sud pravde koristio se terminom soft law tumačeći obveze Zajednice

❑ Slučaj *Grimaldi (Salvatore) protiv Fonds des Maladies Professionnelles*, C-322/88

Odnos europskog prava i prava država članica

• Europsko pravo – nadnacionalno pravo

• Prednost europskog prava u odnosu na pravo država članica

– Načelo prvenstva prava Zajednice

– Načelo samostalnosti prava Zajednice

Primjena europskog prava pred sudom države članice

• Načelo prvenstva prava Zajednice

• ESP isključivo je ovlašten tumačiti europsko pravo i odlučivati o valjanosti akata EU

– Doktrina *acte clair* (Clift) + upućivanje prethodnog pitanja: 1. tumačenje Ugovora, pravila akata iustitucija zajednice (pravna integracija) 2. pitanje pravne zaštite pojedinca

• Predmjera o valjanosti europskih akata

• O pravu države članice i njegovom odnosu prema europskom pravu – odlučuju nacionalni sudovi

→ Bačić: (233. str.) "isprijava primjena prava zajednice može biti tako oštra da nema mjesta utatkoj opravdanjima drugih o načinu na koji će se razriješiti postavljeno pitanje. Prije nego dođe do zaključka da se radi o takvom slučaju, nacionalni sud ili tribunal mora biti siguran da je sporno pitanje jednako oštro sudovima drugih država članica kao i sudu pravde. Jedino ako su ti uvjeti zadovoljeni, nacionalni sud ili tribunal može obustaviti postupak upućivanja pitanja sudu pravde, te preuzeti odgovornost da ga riješi."

1. načelo ograničenih ovlasti
2. načelo supsidijarnosti
3. načelo proporcionalnosti
4. načelo zabrane diskriminacije
5. načelo samostalnosti pr. zajed.

Načela europskog prava

1. NAČELO OGRANIČENIH OVLASTI ZAJEDNICE d.5

• **Zajednica djeluje samo u granicama pojedinačnih ovlasti koje su joj dodijeljene Ugovorom i u okviru ciljeva postavljenih Ugovorom.**

• Pravni akti doneseni suprotno ovom načelu nemaju pravne učinke.

• Ovlasti prenesene iz kompetencije država članica:

1. isključive ovlasti prema budućem Europskom ustavu;
2. paralelna (konkurirajuća) nadležnost

1. carine
2. tržišno natjecanje (nultanje tržište)
3. monetarna politika
4. odlučivanje u korist resursa (nabavna politika)
5. zajednička trgovačka politika

2. NAČELO SUPSIJARNOSTI d.5.

• **U područjima izvan isključive nadležnosti Zajednica donosi mjere samo iznimno, ako se na razini država članica ne mogu zadovoljavajuće ostvariti ciljevi predloženog djelovanja i ako se učinci predloženog djelovanja mogu bolje ostvariti na razini djelovanja Zajednice.**

• To znači da se prednost nadležnost država članica – one imaju prednost kad njihova nadležnost konkuruje s nadležnošću Zajednice

3. NAČELO PROPORCIONALNOSTI

• **Mjere (legislativne i egzekutivne) koje donosi Zajednica moraju odgovarati cilju koji se njima postiže, po intenzitetu, sadržaju, opsegu, načinu donošenja i ostvarivanja ne smiju prelaziti okvire potrebne za ostvarenje tog cilja** (ograničava djelatnost Zajednice na nužno prema kriteriju cilja).

• Osnova za: a) preispitivanje mjera Zajednice;

• b) preispitivanje mjera država članica koji se odnose na ostvarivanje mjera Zajednice i kojima se utječe na njihovo ostvarivanje

• Art. 5/3: Bilo koje djelovanje Zajednice ne smije ići dalje od onoga što je potrebno za ostvarivanje ciljeva Zajednice

čl. 18. 4. NAČELO ZABRANE DISKRIMINACIJE Factorstone, Steinhilber

• **Zabranjena je svaka diskriminacija na temelju državljanstva u primjeni odredbi Ugovora:**

• u svakoj državi se prema državljanima svih država članica mora postupati kao prema domaćim državljanima (neposredno pravo na zaštitu u slučaju povrede).

5. NAČELO SAMOSTALNOSTI PRAVA ZAJEDNICE Da Costa ; Baetck 17.

• **Pravni poredak Zajednice samostalan je i odvojen od pravnih poredaka država članica**

• Osnovni cilj ovog pravnog poretka je ustanovljavanje pravnog okvira za funkcioniranje zajedničkog tržišta

! Paži: Bazić drugačije gleda na izravnu primjenu i izravni učinak

Načela europskog prava u kontekstu primjene europskog privatnog prava

1. Načelo jedinstvenog važenja i primjene prava Zajednice
2. Načelo izravne primjene prava Zajednice
3. Načelo prvenstva prava Zajednice
4. Načelo izravnih učinaka
5. Načelo odgovornosti države članice za štetu

1. NAČELO JEDINSTVENOG VAŽENJA I PRIMJENE PRAVA ZAJEDNICE

• Da bi pravo Zajednice moglo funkcionirati mora važiti na cijelom području i primjenjivati se na isti način, neovisno u čijoj je nadležnosti njegova primjena.

- To je pretpostavka funkcioniranja jedinstvenog tržišta
- Tako se uspostavlja **jedinstveni pravni prostor**. *Amsterdam*
- **Primjena načela se osigurava:** istodobna i usklađena implementacija prava Zajednice u nacionalne poretke; primjena prava Zajednice na isti način u svim državama; interpretacija nacionalnog prava sukladno pravu Zajednice; otklanjanje prepreka praktičnoj primjeni prava Zajednice koje potječu iz pravila nacionalnog prava. ⇒

• Uloga Suda u ostvarenju načela:

1. Postupak protiv države članice koja ne ispunjava obveze iz Ugovora (ne implementira pravo Zajednice ili ga pogrešno implementira; ne osigurava pretpostavke u nacionalnom pravu za jedinstveno važenje prava Zajednice)
2. Postupak povodom zahtjeva za davanje prethodnog mišljenja (tumačenje prava Zajednice) osigurava jedinstvenu primjenu prava.

2. NAČELO IZRAVNE (NEPOSREDNE) PRIMJENE PRAVA ZAJEDNICE

• Pravo Zajednice vrijedi u nacionalnim pravnim porecima bez implementiranja u nacionalno zakonodavstvo.

- Norme prava Zajednice izravno proizvode prava i obveze za adresate.
- Ne vrijedi za svo pravo Zajednice već samo za ono najznačajnije za funkcioniranje zajedničkog tržišta.
- Akti koji imaju izravnu primjenu: Ugovori, Ugovori o pristupanju EU, uredbe, odluke donijete na temelju Ugovora.

↳ u potpunosti obvezujuća za one kojima je upućena

3. NAČELO PRVENSTVA PRAVA ZAJEDNICE

• Pravo Zajednice ima prednost u primjeni pred nacionalnim pravom ako neka odredba koja se izravno primjenjuje kolidira s odredbom nacionalnog prava.

- Vrijedi bez obzira na rang nacionalne norme i na vrijeme kada je donesena. Povreda ovog načela rađa odgovornošću države za štetu.

→ Van Gend en Loos v. Nizozemske

→ Costa v. Euel

→ Simmenthal

• obveza nacionalnih tijela (sudova) da u konkretnom slučaju konflikta norme EZ i interne norme, ne primjene internu već evropsku normu

UREDBA:

1. opće primjenjiva

2. u potpunosti obvezujuća

3. izravno primjenjiva (u svim drž. čl.)

vidi: Bazić str. 170.

• Proizlazi iz činjenice da je pravo Zajednice posebni pravni poredak. Utvrđeno je u presudama ECJ.

4. NAČELO IZRAVNIH UČINAKA

Van Gend en Loos v. Nizozemska

• Na temelju primarnih ili sekundarnih izvora prava Zajednice države ili pojedinci izravno stječu subjektivna prava i obveze ostvarive pred nacionalnim sudovima.

(razvijeno u praksi ECJ)

• **Razlikovanje od izravne primjene:** izravna primjena je u pravilu preduvjet izravnih učinaka, ali sama po sebi nije dovoljna.

• **Potrebne pretpostavke:**

1. odredba mora biti jasna, potpuna i određena;
2. odredba mora sadržavati obvezu države ili druge fizičke ili pravne osobe na činjenje ili propuštanje;
3. primjena odredbe ne smije biti uvjetovana donošenjem posebnog pravnog akta ili druge mjere države članice. ⇒

vidi: Bačić 178.
pojedinci ili pr. osobe mogu pod određenim uvjetima koristiti EU pravo za zaštitu subjektivnih prava. U tom slučaju nacionalni sudovi izravno primjenjuju EU zakonodavstvo
⇒ **Vertikalni izravni učinak:** fizičke i pravne osobe imaju na temelju prava Zajednice subjektivna prava prema državi članici. *Direktive imaju samo vertikalni učinak (1) primarno zakonodavstvo (2) izvršni ugovori EU*
⇒ **Horizontalni izravni učinak:** u uzajamnim privatnim odnosima pravnih i fizičkih osoba. *Uredbe imaju horizontalni i vertikalni učinak*

• **Neimplementirane direktive:** direktive nemaju izravnu primjenu – problem ako država ne implementira ili pogrešno implementira direktivu ECJ rješava doktrinom izravnog vertikalnog (ne i horizontalnog jer bi to stvorilo obveze za pravne ili fizičke osobe) učinaka, pod uvjetom da su ispunjene pretpostavke za izravne učinke. Ako nisu ispunjene pretpostavke za izravni vertikalni učinak država odgovara za štetu zbog neimplementiranja direktive.

5. NAČELO ODGOVORNOSTI DRŽAVA ČLANICA ZA ŠTETU

NAČELO ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU!

• Svaka je država članica dužna fizičkim i pravnim osobama naknaditi štetu nastalu zbog neizvršavanja svojih obveza iz Ugovora.

• Štetna radnja: neprimjenjivanje, pogrešna primjena prava Zajednice, neimplementiranje, pogrešno implementiranje direktiva i sl.

• Načelo stvoreno u praksi ECJ

Načelo odgođene štete
vidi str. 28.
- *Francovich (Bačić, str. 246.)*
- *Brassiere (Bačić, str. 248.)*

↓ pogledaj str. 28.

usklađivanje
ugovornog prava

USKLAĐIVANJE UGOVORNOG PRAVA

• Zašto je usklađivanje ugovornog prava od prioriteta za EU?

— zbog toga što postoje velike razlike nacionalnih prava (narocito 2 pravnih područja common law i kontinentalno- razlike u ugovornom pravu; načelo savjesnosti i poštenja ne poznaje common law, kontinentalni ne poznaje trust)

— nedostaju opća pravila ugovornog prava; nekonzistentnost; različito tumačenje u nacionalnim pravima

— **Usklađivanje ugovornog prava je nužno i stoga je potrebno taj proces intenzivirati radi ostvarivanja osnovnih politika EU - pojednostavljenje prekograničnih transakcija s ciljem uspostave i funkcioniranja zajedničkog tržišta**

od 95. i 2.

Prema načelu ograničenih ovlasti Zajednice Zajednica djeluje unutar granica ovlasti i ciljeva koji su joj dodijeljeni Ugovorom, a svaka institucija djeluje u granicama ovlasti koje su joj dodijeljene Ugovorom

Npr. .

Vijeće donosi mjere za usklađivanje pravnih propisa država članica kojim izravno utječu na uspostavu i funkcioniranje zajedničkog tržišta

• EU/ Zajednica nema opće zakonodavno ovlaštenje za usklađivanje ugovornog prava – ta materija još je uvijek, načelno, u zakonodavnoj nadležnosti država članica

vidi str. 11. → čl. 308 UFEZ

• No ta je ovlast u nekim područjima ugovornog prava izvedena posredno, odnosno u područjima gdje je usvajanje mjera bilo potrebno radi urednog funkcioniranja unutarnjeg tržišta

• Područja u kojima je usklađivanje izvršeno: potrošački ugovori, osiguranje, financijske usluge itd.

Područja
ugovornog pr.
na kojima je
izvršena
harmonizacija

• Procesi globalizacije utječu na privatno pravo (zahtijevaju ujednačavanje; mijenjaju temeljne paradigme), posebno ugovornog prava koje je najbliže tržišnim odnosima i stoga su se promjene u ekonomskoj strukturi prvo odrazile u toj oblasti.

• Proces internacionalizacije i globalizacije zahvatio oblast ugovornog prava prije procesa europeizacije – nakon toga ubrzanje.

• Liberalizacija vs. Prisilne norme (zaštita potrošača, zaposlenika i sl.)

Restatements

Unidroit

• 1994, 2004, UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts

• Međunarodni institut za unifikaciju privatnog prava (International Institute for Unification of Private Law - UNIDROIT)

— Ne predstavlja kodifikaciju postojećih ugovornih načela

— Sustavni set načela temeljenih na konsenzusu postignutom između međunarodnih akademika

Prva verzija UNIDROIT Načela objavljena je 1994. godine, a na godišnjem zasjedanju u travnju 2004. godine usvojeno je novo izdanje UNIDROIT Načela. UNIDROIT Načela 2004. uz proširenu preambulu i tekst načela iz 1994. godine sadrže 5 novih poglavlja:

1. Ovlaštenja zastupnika; 2. Prava trećih osoba; 3. Prijeboj; 4. Asignacija prava;

5. Prijenos obveza i prijenos ugovora; Rokovi zastare, te nova pravila o nedosljednom ponašanju i o ugovoru o oslobođenju od obveza. Osim toga, gdje god je to bilo potrebno, postojeća su pravila prilagođena potrebama elektroničkog sklapanja ugovora.

3. bi trebala sadržavati

1. unwinding of failed contracts

2. illegality

3. plurality of obligors and obligees

4. conditions

5. termination of long term contracts for just cause

KOMISIJA ZA EUROPSKO UGOVORNO PRAVO (Commission of European Contract law)

Principles of European Contract Law

- 1976. god danski profesor Ole Lando iznio je ideju o izradi Načela europskog ugovornog prava

- takva ideja je prihvaćena i 1980 osnovana je Komisija za europsko ugovorno pravo (landova komisija), te su počeli s radom 1982. godine. Članovi CECL-a su bili istaknuti profesori i pravnici praktičari koji su djelovali apolitički (nisu predstavljali ni interese drž članica niti EU)

OD 1995- 2002 OBJAVLJENA SU 3 DIJELA NAČELA (95, 99 I 03):

1) 1995. I. dio Načela europskog ugovornog prava: opće odredbe, odredbe o izvršenju ugovora, o neispunjenju (povredi) ugovora o sankcijama.

2) 1999. II. dio Načela: pravila o nastanku, valjanosti, tumačenju i sadržaju ugovora, pravila o zastupanju. Revidirana verzija I. dijela; renumeracija.

3) 2003. III. dio Načela: pravila o pluralističkim obvezama, o asignaciji, o promjeni dužnika u obvezi, o prijenosu ugovora, o prijeboju, o zastari, o ništetnosti ugovora, o uvjetima i o kapitalizaciji kamate

Cilj: otklanjanje razlika između nacionalnih prava, odnosno stvaranje zajedničkog pravnog okvira u kojemu će se stvarati i interpretirati i nacionalno i komunitarno ugovorno pravo.

• utvrditi opća pravila ugovornog prava koja se mogu smatrati zajedničkom jezgrom svih nacionalnih pravnih sustava. «... to reflect the common core of solutions to problems of contract law.»

• model za unifikaciju ugovornog prava

• zajednička infrastruktura ugovornog prava na jedinstven europskom tržištu, zajednički pravni okvir u kojem će se stvarati i interpretirati i nacionalno i komunitarno ugovorno pravo

Landova komisija

od čega se sastoji 3 dijela načela

• Primjena Načela:

1) INKORPORIRANJE NAČELA U UGOVOR - oslobađa stranke skupih i dugotrajnih pregovora, postupka utvrđivanja stranog prava, otklanja mogućnost nesporazuma zbog različitih shvaćanja pojedinih pravnih pojmova u različitim pravnim sustavima i sl.

2) stranke mogu UGOVORITI NAČELA KAO MJERODAVNO PRAVO ZA UGOVOR

3) PRIMJENA NAČELA KAD IH STRANKE NISU IZRIČITO UGOVORILE:

A) Prva je kada su stranke ugovorile da se na njihov ugovor primjenjuju "opća načela ugovornog prava" ili "lex mercatoria" ili upotrijebe neku klauzulu koja ima slično značenje. Iz ovoga je jasna namjera autora Načela da ona postanu dijelom onoga što se smatra modernom *lex mercatoria*.

B) stranke nisu ni izričito ni prešutno izabrale ni jedno pravo kao mjerodavno za ugovor.

4) SREDSTVO ZA POPUNJAVANJE PRAVNIH PRAZNINA

5) ugovori koje osobe javnog prava (EU i njena tijela, države, jedinice lokalne samouprave i sl.) zaključuju s privatnim pravnim ili fizičkim osobama

6) pomoć ECJ u standardizaciji ugovornog prava

- prilikom izrade Načela, Komisija je vodila računa o pravnim sustavima država članica, a veliki UTJECAJ su imali američki 1) Restatements of Law (u kojima se iz mase presuda izvlačila opća načela, nisu formalni izvor prava),

2) Uniform Commercial Code (formalni izvor prava u SAD),

3) UNIDROIT Načela za međ trg ugovore (Landova načela na sve ugovore na području EU, Načela samo za trgovačke ugovore teritorijalno neograničeno)

4) Bečka konvencija (UN-a) o ugovorima za međ prodaju robe

PREDMET I TEMELJNE KARAKTERISTIKE:

- opća pravila ugovornog prava: nacionalni ugovori i ugovori s međunarodnim elementima, klasični, trgovački i potrošački ugovori

- funkcionalni pristup

- generalna, apstraktna i fleksibilna pravila

- široka uporaba pravnih standarda (savjesnost i poštenje, dobra vjera, razumnost)

Sve češće napetosti i sukobi koji nastaju između komunitarnog i nacionalnog prava, temeljni su razlozi što se već devedesetih godina prošlog stoljeća, ne samo u pravnoj teoriji nego i na razini institucija Unije, sve češće pokreće pitanje da li je potrebno pristupiti izradi opće kodifikacije europskog privatnog prava ili barem općeg referentnog okvira privatnog, a posebno ugovornog prava. Prve inicijative od strane institucija EU dao je EUROPSKI PARLAMENT, u rezolucijama u kojima se zalaže za izradu Europskog građanskog zakonika.

Nakon inicijative Europskog vijeća Komisija započinje intenzivnu aktivnost na projektu europskog privatnog/ugovornog prava. U srpnju 2001. godine donosi Saopćenje Komisije Vijeću i Europskom parlamentu o europskom ugovornom pravu – COMMUNICATION OF EUROPEAN CONTRACT LAW

→ analiza stanja
→ prijedlog akcije
→ u skladu s načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti

→ COMMUNICATION SADRŽI 4 OPCIJE (OTVORENA MOGUĆNOST KOMBINACIJE):

- 1) Ne činiti ništa već razvoj EUP prepustiti tržišnim mehanizmima
- 2) Promovirati ne-obvezujuća zajednička načela ugovornog prava koja će dovesti do većeg konvergencije nacionalnih prava (PECL - Lando principles)
- 3) Poboljšati kvalitetu postojećeg europskog ugovornog prava, pogotovo u području prava zaštite potrošača (aktualna Zelena knjiga o reformi *acquisa* u području zaštite potrošača)
- 4) Usvojiti cjelovit i obvezujući pravni akt na razini Zajednice (*Towards European Civil Code*)

Nakon prikupljenih priloga 181 sudionika u raspravi

Komisija 2003. donosi :

2003 daljnji Communication → "A More Coherent European Contract Law - An Action Plan" -COM (2003) 68 final, 12.2.2003:

The Commission's Action Plan

- Nastaviti sektorski pristup
- Povećati koherentnost postojećeg europskog prava (CFR - Common Frame of Reference)
- Poduprijeti razvoj europskih standardnih ugovora (webpage)
- Preispitati mogućnost usvajanja općih mjera kao "opcijskog instrumenta"

Nakon Plana Komisija inicira postupak izrade tzv. «zajedničkog referentnog okvira za ugovorno pravo» koji će sadržavati opća pravila ugovornog prava, te posebna pravila za one ugovore koji su naročito značajni za trans-granično poslovanje. Temeljna svrha CFR-a, prema stavu Komisije, jest da posluži kao «priručnik» prilikom revizije postojećih i izrade budućih akata europskog ugovornog prava. U siječnju 2008. godine objavljen je Draft-Common Frame of Reference for a European private law» (dalje: DCFR), odnosno «Nacrt Zajedničkog referentnog okvira za europsko privatno pravo», koji je nastao kao rezultat višegodišnjeg rada dvije istraživačke skupine- Study Group on European Civil Code i Acquis Group

U navedenim aktima iznosi se i mogućnost ostvarenja četvrtice opcije iz Saopćenja iz 2001. godine, tj. izrada tzv. opcijskog instrumenta za ugovorno pravo, odnosno sveobuhvatnog normativnog akta koji bi sadržavao opća pravila ugovornog prava i pravila za posebne ugovore, dakle horizontalne, ne-sektorske mjere koja bi predstavljala poseban, 28. pravni režim za ugovore, odnosno režim koji bi postojao pored nacionalnih prava država članica. Naime, opcijski instrument, kao moderan sustav općih pravila ugovornog prava prilagođenih potrebama zajedničkog tržišta, postojao bi pored nacionalnih prava, a stranke u ugovoru bi ga mogle koristiti kao mjerodavno pravo da bi izbjegle poteškoće koje jednoj od njih donosi primjena stranog prava, te olakšale i pojeftinile postupak pregovaranja. Način primjene opcijskog instrumenta Komisija ostavlja otvorenim. Naime, opcijski instrument bi se primjenjivao ili po sustavu opt-in, tj.

transgranično poslovanje
3. pravila o sredstvima
originau na potrebu
4. stvaranje bez
prave
obave

sadržaj općih pravila ugovornog
prava.
2. posebna pravila za one
ugovore koji su posebno značajni za
svrha 1. pomoć u ocjeni zakonodav
i implementaciji
2. pomoć sudovima
3. arbitražna
4. ECJ
5. ugovorni instrumenti
6. pr. pristup
7. acqis ugovornog
prava
4. CICC

samo ako stranke ugovore primjenu ovog akta, ili po sustavu opt-out, tj. primjenjivao bi se ako stranke nisu njegovu primjenu izričito isključile.

sadržavati opća

pravila ugovornog prava, pravila o pojedinim ugovorima koji su od značaja za nesmetano funkcioniranje zajedničkog tržišta, a neki smatraju da bi trebao obuhvatiti i područja koja su vezana za ugovorno pravo, (kao što su, primjerice, pravila o neosnovanom obogaćenju, o založnom pravu na pokretninama, o vrijednosnim papirima i sl.) a čije različito uređenje u nacionalnim pravima također predstavlja prepreku funkcioniranju jedinstvenog tržišta

CFR

• Common Frame of Reference samo za Aquis Comunitaire

—Ne pokriva opće pravo ugovora

• EU standardizirani ugovori

—Mora postojati referenca

—Ne rješava problem tumačenja

• Opcijski instrument

—Mora postojati referenca

—Problem pravnih praznina

—Ne isključuje u potpunosti primjenu nacionalnog prava

Ne zna se još sudbina ovog projekta s obziro da je ostalo još mnogo nerazjašnjenih i spornih pitanja (domene primjene načela, sustav primjene (opt-in, opt-out,

Obvezujući pravni izvori europskog ugovornog prava

Europski ugovori (UEZ, UEU, ...)

Sekundarno europsko pravo (direktive, uredbe, odluke) i

Europsko jednoobrazno pravo (Rimska konvencija)

Međunarodno jednoobrazno pravo

- međunarodno privatno pravo

- međunarodno supstantivno pravo (Bečka konvencija o kupoprodaji robe 1980)

Nacionalno pravo država članica

- međunarodno privatno pravo

--substantivno pravo

Neobvezujući pravni izvori europskog ugovornog prava

• Europski principi ugovornog prava (PECL)

• UNIDROIT Principi ugovornog prava

• CFR Common frame of Reference (još u Nacrtu)

ect...

POTROŠAČ:
- pravo zajednice ne poznaje jedinstveni definiciju.
Svaka država o objektu i doseg zaštite
Direktive: Potrošač je fizička osoba koja djeluje
sa svrhom koja se može smatrati da je isključivo
u cilju sticanja ili materijalnih koristi

Europsko privatno pravo
↳ europsko ugovorno pravo
↳ europsko pravo zaštite potrošača

EUROPSKOUGOVORNO PRAVO POTROŠAČA

[Bečka konvencija
Zelena knjiga]

definicija
potrošača

**ZBROJ NACIONALNIH PROPISA KOJIMA DRŽAVE ČLANICE UREĐUJU
UGOVORNO PRAVO POTROŠAČA + ZBROJ RAZLIČITIH PRAVNIH PROPISA
ZAJEDNICE KOJIMA ONA UREĐUJE UGOVORNO PRAVO POTROŠAČA**

HARMONIZACIJA POTROŠAČKIH UGOVORA

- Osnovni CILJ- stvaranje jedinstvenog tržišta te ostvarenje 4 temeljne gospodarske slobode *uz jačanje tržišnog natjecanja*
- glavno SREDSTVO- DIREKTIVE kojima se pokušava otkloniti razlike u pravnim propisima o zaštiti potrošača različitih država članica koje narušavaju jedinstveno tržište
- PRAVNA OSNOVA HARMONIZACIJE su odredbe Ugovora o EZ i to: *čl. 235, čl. 100a, čl. 129, čl. 153. st. 1, 6*
 - zajednica radi promicanja interesa potrošača i osiguranja visokog stupnja njihove zaštite pridonosi zaštiti zdravlja, sigurnosti i gosp. interesa potrošača, kao i promicanju njihovog prava na informiranje, obrazovanje, u cilju zaštite njihovih interesa.
 - radi toga donosi mjere za ostvarenje jedinstvenog tržišta, te mjere koje dopunjuju i nadziru politiku drž. članica u tom području

-NEDOSTACI HARMONIZACIJE:

1. Nesustavnost- selektivnost
 2. Nekoherentnost – proturječja između pojedinih Direktiva (npr. rok za sklapanje ugovora različit kod stjecanja prava uporabe nekretnina na temelju time-sharea i sklopljenih izvan poslovnih prostorija)
 3. Načelo minimalne harmonizacije omogućuje različita rješenja u nac. pravima drž. članica
 4. Kritika rada Vijeća i Komisije- provodili su harmonizaciju bez unaprijed oblikovane strategije i to ovisno o potrebi uređenja određene materije. Također Direktive nisu sadržajno ni pojmovno usklađene- nekonzistentnost
- POSLJEDICE

Nedostaci harmonizacije doveli su do nepovjerenja potrošača u prekograničnu potrošnju, čime je ugrožena prekogranična trgovina, a time i primarni cilj unije-uspostava i funkcioniranje unitarnog tržišta

HARMONIZACIJA UGOVORNOG PRAVA POTROŠAČA

Dva glavna područja harmonizacije:

1) Područja sa izraženim prekograničnim elementom – Direktive o turističkim paket aranžmanima, o zaštiti potrošača u pogledu ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija, o sklapanju ugovora o fin. uslugama na daljinu

2) Područja sa izraženom potrebom zaštite potrošača – Direktive o približavanju zakona drž. članica u pogledu potrošačkih kredita, o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima

Europsko ugovorno pr. potrošača: direktive EZ o zaštiti potrošača; pravni propisi drž. članica

Europsko ugovorno pr. potrošača: pravni propisi koji se ratiore materijalno i ratiore personae odnose na osobu "potrošača"

Europsko ugovorno pravo potrošača: pravni propisi koji uređuju pravne poslove koje potrošač sklapa

Europsko ugovorno pravo potrošača: Direktive EZ kojima se uređuje zaštita potrošača u pravnim poslovima koje sklapa, kao i nacionalno pravo država čl. kojim su odredbe Direktiva preuzete u nacionalna prava

ZAJEDNIČKA OBILJEŽJA EUROPSKOG UGOVORNOG PRAVA POTROŠAČA

1. *DUŽNOST OBAVJEŠTAVANJA*- dužnost trgovca da potrošača obavjeti prije sklapanja ugovora o okolnostima koje su za njega bitne (obavjest o bitnim sastojcima pravnog posla)

2. *PRAVO NA JEDNOSTRANI RASKID UGOVORA*- u slučajevima nepripremljenosti potrošača, nepoznavanja stranog prava ili nemogućnosti provjere kvalitete proizvoda i usluga; ima pravo na cooling off period (vrijeme za razmišljanje)

3. *KOLEKTIVNA ZAŠTITA PRAVA POTROŠAČA*- institut kolektivne zaštite potrošača omogućuje pojedinim osobama koje imaju opravdani interes kolektivne zaštite potrošača, (primjerice udruge za zaštitu potrošača) da, u svoje ime, a u interesu svih potrošača podižu tužbe protiv onih trgovaca ili njihovih udruženja (pasivno legitimirani) čije je postupanje u suprotnosti s propisima zaštite potrošača. *→ tužbeni zahtjev na negativnu radnju*
MODELI ZAŠTITE: osim tužbe to su i apstraktna zaštita-poziva na nečinjenje s preventivnim učinkom, te konkretna- na činjenje- cilj kompenzacijski *→ zahtjev za pozitivnu radnju*

4. *(POLU)PRISILNA NARAV PRAVILA UGOVORNOG PRAVA O ZAŠTITI POTROŠAČA*- pravila direktiva ne mogu se mjenjati na štetu potrošača, odstupanje moguće jedino ako potrošača ne dovodi u nepovoljniji položaj

5. *ŠIROKI KRUG BITNIH SASTOJAKA POTROŠAČKIH UGOVORA*- npr u Direktivi o turističkim paket aranžmanima

6. *POSEBNA POVEZNICA ZA POTROŠAČKE UGOVORE S MEĐUNARODNIM ELEMENTIMA* – izborom stranog prava potrošač ne smije biti lišen zaštite na koju ima pravo Direktivom; potrošač može izabrati strano pravo kao mjerodavno za ugovor-ali takva klauzula će biti ništetna ako prema izabranom pravu potrošač ne dobije zaštitu predviđenu direktivom

7. *PREBACIVANJE TERETA DOKAZIVANJA NA TRGOVCA*- trgovac mora dokazati da je svoje obveze ispunio (npr. postojanje prethodne obavjesti)

8. *MINIMALNA ZAŠTITA POTROŠAČA*. drž članice mogu uvesti i strože mjere koje su u skladu s ugovorom, u svrhu zaštite potrošača

9. *ALTERNATIVNI NAČINI RJEŠAVANJA SPOROVA IZMEĐU POTROŠAČA I TRGOVCA*- izvansudsko

Pojam potrošača

Zelena knjiga o reviziji pravne stečevine na području zaštite potrošača je rezultat djelovanja Europske komisije sa ciljem stvaranja jedinstvenog i ujednačenog Evropskog potrošačkog prava, a pretežno se bavi pojmom potrošača, potrošačkim pravima na informacije i opoziv ugovora, kao i potrošačkim kupoprodajnim pravom direktiva EU koje su koncipirane kao tzv „minimalne direktive“ što znači da one propisuju minimalni nivo zaštite. Time bi se došlo do usavršavanja važeće pravne regulativa koja će u budućnosti omogućiti da potrošači, bez obzira što i gdje u EU kupuju da imaju ista prava.

Zelena knjiga o potrošačkom pravu 2007. zasniva se na provjeri 8 potrošačkih direktiva

3 MOGUĆNOSTI REVIZIJE:

1. VERTIKALNI PRISTUP- zasebna izmjena svake potrošačke Direktive uz popunjavanje eventualnih pravnih praznina i usuglašavanje pojmovnih i sadržajnih nesuglasica između Direktiva. (vertikalnim pristupom ne mi se moglo pojednostavniti)

2. KOMBINIRANI PRISTUP- s jedne strane bi se izvukle istovjetnosti pojedinih direktiva i one bi bile uvrštene u novi horizontalni okvirni instrument, a vertikalno bi direktive nile prerađene, ukoliko bi bilo potrebno

a) HORIZONTALNI OKVIRNI INSTRUMENT- koji bi se sastojao od 2 dijela:

opći- definicija potrošača, trgovca, rok za raskid ugovora koji važe ta sve vrste potrošačkih ugovora

posebni- odredbe o ugovoru o kupoprodaji robe

b) VERTIKALNO UREĐENJE- primjenjiva

3. ZADRŽAVANJE POSTOJEĆEG STANJA

- EUROPSKO OOSTETNO PRAVO : funkcionalni, setovski pristup
1. Izvanugovorna odgovornost države za štetu nastalu povredom prava zajednice
 2. Izvanugovorna odgovornost potpisara protokola za štetu
 3. Evropska načela ostetnog prava

IZVANUGOVORNA ODGOVORNOST DRŽAVE ZA ŠTETU NASTALU POVREDOM PRAVA ZAJEDNICE

Institut odgovornosti za štetu preduvjet je za ostvarenje NAČELA UČINKOVITOSTI. Odredbe prava zajednice dodjeljuju pravna ovlaštenja subjektima, a ujedno im osiguravaju pravna sredstva zaštite koja omogućuju uživanje tih pravnih ovlaštenja. Elementi načela učinkovitosti su načelo izravnog učinka i načelo primata prava zajednice.

Razlozi formiranja ovog instituta su upravo ostvarenje načela učinkovitosti, da države primjenjuju pravo koje su i same stvorile, ali isto tako i nacionalni sudovi.

NASTANAK INSTITUTA:

- Osnivački ugovori ne sadrže odredbe o ovom institutu
- do 1993 god. postojao je samo postupak pregovaranja i usuglašavanja između države kršiteljice i Vijeća, a tek ako ne bi se postigao željeni rezultat, slučaj je mogao biti iznesen pred ECJ. Međutim odluka je bila deklaratorne prirode sa nalogom da se ponašanje države uskladi s utvrđenjima iz presude- bez prave sankcije
- nakon 93, državi, nakon provedenog postupka, može biti određeno plaćanje novčane kazne o čijoj visini odlučuje Sud

PRAVNA OSNOVA ODGOVORNOSTI ZAJEDNICE

- nalazi se u Ugovoru o EZ i to
- 1) Akti tijela EU protivni obvezama iz Ugovora ili predstavljaju zlouporebu ovlasti podliježu kontroli ECJ
- 2) pravo pojedinca da pokrene postupak pred ECJ radi utvrđivanja nezakonitosti rada zajednice, pod uvjetom da proizvode neposredne izravne učinke na konkretnog pojedinca

Za razliku od odgovornosti zajednice, ne postoje odredbe o odgovornosti države članice za povredu prava zajednice- KLJUČNA JE SUDSKA PRAKSA ECJ

!! Građani stječu subjektivna prava na temelju 1) Ugovora i 2) obveza koje ugovor nameće članicama, tijelima zajednice ili pojedincima. Zaštitu subjektivnih prava stječu na temelju normi s izravnim učinkom, a zaštita se ostvaruje pred nacionalnim sudovima, samo što je ECJ jedini nadležan da interpretira te norme- utvrđuje kriterije za njihovo izravno djelovanje. Time su nac sudovi postali mehanizmi primjene eu prava, primjenjujući nac procesno i materijalno pravo.

Problem nastaje jer norme eu prava daju subj prava, ali ne određuju sankcije niti propisuju pravila postupka pred kojim će se ta prava štititi. Budući da se postupak vodi pred nac sudovima otvara je problem NEUJEDNAČENOSTI ZAŠTITE- zbog neujednačenosti nac prava, a samim tim i njene UČINKOVITOSTI, odnosno USKRAĆIVANJA.

Koja načela primjenjuje država kod odgovornosti za štetu?

Zbog toga ECJ postavlja nac sudovima 2 zahtjeva u pogledu pravila postupka:

- 1) NAČELO DJELOTVORNE PRAVNE ZAŠTITE- koje zahtjeva da nac procesna i materijalna pravila ne čine zaštitu subj prava „praktički nemogućom“ i „izuzetno otežanom“
- 2) NAČELO EKVIVALENTNOSTI- zahtjeva da pravila postupka zaštite koja proizlaze iz prava zajednice ne budu nepovoljnija od pravila koje taj isti sud primjenjuje u zaštiti istih ili sličnih subj prava koja proizlaze iz normi nac pava

FATORAME SLUČAJ

Predmet spora Factorame je valjanost norme engleskog prava koja ne dopušta izricanje privremene mjere suspendiranja primjene pravila nac prava za koje su tužitelji tvrdili da nije u skladu s pravilima zajednice. Engleski sud je smatrao da ne može odrediti privremenu mjeru dok se ne utvrdi jeli pravilo zaista protivno komunitarnom pravu.

FRANCOVICH- 1991.

U predmetu Francovich Italija nije primjenila smjernicu o insolventnosti poslodavca (država je trebala ustanoviti fond iz kojeg bi se isplatili dio plaće radnicima, neisplaćen jer je poslodavac postao insolventan).

Tužitelji su od nacionalnog suda zahtjevali da osudi državu na isplatu naknade prema smjenici ili da im dosudi naknadu štete zbog propusta implementiranja direktive -Direktiva o usklađivanju prava država članica u području zaštite radnika koji su pretrpjeli štetu zbog stečaja poslodavca

Talijanski sud uputio je zahtjev za prethodnu odluku i postavio sljedeća pitanja:

1. Ima li Direktiva izravan učinak i da li mora država isplatiti određeni iznos?
2. Da li je zahtjev za naknadu štete zbog neimplementiranja direktive osnovan?

1. Direktiva nema izravan učinak, jer smjernice ostavljaju diskrecijsku ovlast državi da odredi obveznike isplate naknada (hoće li to biti pravne osobe financirane od države ili privatne) Zbog toga smjernice nemaju horizontalni, nego samo vertikalni učinak
2. Zahtjev za naknadu štete je osnovan jer država odgovara za štetu koju subjekti pretrpe zbog neimplementiranja direktive.

Sud je zaključio kako državu obvezuje čl 10. (načelo prava zajednice) da bi se osigurao potpuni učinak zajednice. Čl 10 kaže da država mora poduzeti sve mjere da osigura ispunjenje obveza preuzetih Ugovorom, uključujući i obvezu da ponište sve nezakonite posljedice povrede prava zajednice--- a ako je povreda dovela do štete za treće osobe, dužna je tu štetu nadoknaditi

Međutim odgovornost države nije neograničena. U ovom predmetu sud je postavio uvjete pod kojima države odgovaraju zbog propusta implementiranja sadržaja, odnosno cilja smjernice u nacionalno zakonodavstvo:

1. POVRIJEĐENO PRAVILO EU PRAVA MORA IMATI ZA CILJ ZAŠTITU INDIVIDUALNIH SUBJEKTIVNIH PRAVA POJEDINCA

To znači da će država odgovarati za štetu koju njena tijela počine trćim osobama, pod uvjtom da nisu povrijeđeni samo opći interesi, nego upravo interesi individualnog oštećenika ili kruga osoba koj

2. OPSEG I SADRŽAJ TOG PRAVA MORAJU BITI JASNO ODREDIVI IZ PRAVILA DIREKTIVE

3. MORA POSTOJATI UZROČNO- POSLJEDIČNA VEZA IZMEĐU PRETRPLJENE ŠTETE I POVREDE PRAVILA KOJE SE STAVLJA NA TERET DRŽAVI ČLANICI

BRASSERIE

Franc proizvođaču piva zabranjen je uvoz piva u Njemačku na temelju Zakona o kvaliteti piva. Taj je zakon odlukom suda u predmetu Komisija protiv Njem proglašen suprotnim načelu slobodnog kretanja roba na zajedničkom tržištu. Na temelju toga tužitelj je tražio od njem naknadu štete koju je pretrpio zbog zabrane uvoza.

FACTORAME

Tužitelji (vlasnici ribarskih brodova) pretrpjeli su štetu zbog primjene Zakona o registraciji brodova koji je diskriminirao državljane koji ne pripadaju UK, a kao takav proglašen je suprotan čl 52 UEZ u prethodnoj odluci ECJ. Ribari tako nisu 7 mjeseci mogli obavljati svoju djelatnost, te su tužili Eng radi naknade štete.

Ove dvije presude imaju važnost zbog toga što su odgovornost države proširile i na povrede koje nisu istovrsne kao u slučaju Francovich (neimlemntirannje smjernice), nego i na povredu koja se sastoji na primjenu onih odredabama nac prava koje je sud proglasio suprotnima pravima zajednice!!!

!!! Također u ovoj presudi došlo je i do modificiranja uvjeta odgovornosti i to ovisno o povredi prava Zajednice:

Uvjeti po kojima odgovornost postoji moraju se odrediti u skladu s načelima pravnog poretka Zajednice koja čine osnovu odgovornosti države za štetu. To su prije svega

1. načelo potpune djelotvornosti normi komunitarnog prava

2. načelo učinkovite zaštite subjektivnih prava koja iz tih normi proizlaze

3. obveza države prema čl. 10;

4. stav Suda u određivanju odgovornosti države članice mora se voditi pravilima o izvanugovornoj odgovornosti Zajednice (prema čl. 288) prema kojemu Zajednica će nadoknaditi svaku štetu koju počine njene institucije ili zaposleni u obavljanju svojih dužnosti (šteta + uzročan veza + nezakonito postupanje + krivično postupanje)

Međutim, odgovornost je ograničena na „očigledno teško(ozbiljno) kršenje normi prava Zajednice“. Ograničenje je rezultat činjenice da je legislativna djelatnost po definiciji djelatnost široke diskrecije, zbog čega odgovornost može postojati jedino u slučaju teškog i ozbiljnog narušavanja takvih ovlasti!

----- Zbog nepostojanja pravila odgovornosti države za štetu, primjenjuju se pravila odgovornosti Zajednice i time se pokušava stvoriti jedinstveni institut odgov za štetu

Već u presudi Francovich određeno je da uvjetni odgovornosti ovise o :

- vrsti povrede zajednice
- situaciji u kojoj se našlo tijelo koje je povrijedilo normu
- načinu povrede

U predmetu Bassiere odgovornost postoji ovisno o :

- složenosti situacije u kojoj eu tijela djeluju
- poteškoće u interpretaciji i primjeni akata
- mjeru diskrecijskih ovlasti koje moraju biti ostavljene tijelima

Međutim u slučajevima u kojima država u provedbi prava Zajednice nema uopće ili ima neznatne diskrecijske ovlasti, svako ponašanje suprotno toj obvezi predstavlja dovoljno ozbiljnu povredu prava i rezultira odgovornošću države za štetu.

A tamo gdje pravo Zajednice daje šire diskrecijske ovlasti tada su uvjeti odgovornosti jednaki onima koje je ESP postavio za odgovornost Zajednice:

1. POVRIJEĐENO PRAVILO MORA IMATI ZA CILJ DODJELJIVANJE SUBJEKTIVNIH INDIVIDUALNIH PRAVA

2. POVREDA MORA BITI DOVOLJNO OZBILJNA (pri tome se uzima u obzir

- jasnoća i preciznost povrijeđenog pravila
- mjera diskrecijske slobode koje norma ostavlja nadležnim tijelima
- da li je povreda namjerna ili nenamjerna
- da li je ponašanje Zajednice doprinjeno propustu tijela države članice

...

ESP također definira situacije u kojima se smatra da dovoljno ozbiljna povreda postoji u svakom slučaju:

A) Ako nacionalna zakonodavna tijela nastavljaju s povredom unatoč postojanju presude koja ustanovljava da je pravo povrijeđeno

B) Ako postoji potvrđena praksa iz koje se javno vidi da konkretno ponašanje predstavlja povredu

3. UZROČNO-POS LJEDIČNA VEZA IZMEĐU POVREDE I ŠTETE

KRIVNJA KAO ELEMENT ODGOVORNOSTI

Pitanje da li u postupcima pred nacionalnim sudovima povodom povrede prava Zajednice može primjenjivati nac pravila vezana za krivnju kao element odgovornosti uputio je Njemački sud.

S obzirom da se krivnja različito shvaća u pojedinim pravnim sustavima, krivnja kao element odgovornosti je relativizirana, ona se pojavljuje kao sastavni dio očigledno ozbiljnog kršenja prava Zajednice i time je postala sastavni dio općih uvjeta odgovornosti, ali onda kad država ima diskrecijske ovlasti u svom djelovanju. Bitno je da se kao sastavni dio ozbiljnog kršenja povezana je s objektivnom protupravnošću, uz subjektivne faktore kao namjerno, ispričivo...

Međutim, svako pozivanje na krivnju izvan granica ozbiljnog kršenja normi prava Zajednice, smatra se ugrožavanjem načela potpune djelotvornosti tog prava i stoga je zabranjeno

VRSTA ŠTETE I OPSEG NAKNADE

Visina i vrsta naknade prvenstveno se određuje u skladu sa kriterijima nacionalnog prava, u slučaju da pravo Zajednice ne sadrži posebne odredbe pod uvjetom da je naknada u skladu s načelom razmjernosti i proporcionalnosti- to znači da sredstva i opseg budu takvi da osiguraju potpuno uklanjanje štetnih posljedica povrede komunitarnog prava

Tako Sud smatra da izmakla dobit, iako nije predviđena njemačkim zakonodavstvom, spada u opseg naknade koju je država dužna vratiti jer je to u skladu s načelom proporcionalnosti

Isto vrijedi i za punitive damages- kaznenu naknadu eng prava koja se dopušta kod težih povreda nekih temeljnih pravnih načela, a koja se kod odgovornosti države može izreći samo ako su državna tijela djelovala uz upotrebu nezakonite prisile, arbitrarno ili protuustavno. Znači da se može pod ovim uvjetima dodijeliti i za povredu prava Zajednice

Također nac sudovi moraju primjenjivati 2 zahtjeva kojima se osigurava zaštita subj prava (djelotvorne pravne zaštite i ekvivalentnosti) da ne smiju postavljati nepovoljnije uvjete od onih koji su predviđeni za slične slučajeve u tom pravu, te ne smiju biti tako postavljena da u praksi čine nemogućim ili otežanim dobivanje naknade.

ODGOVORNOST DRŽAVE KAD JE ŠTETU UZROKOVAO NACIONALNI SUD

O tom pitanju još nema sudske prakse, ali prema teoriji da bi se ostvarila potpuna učinkovitost odgovornost treba obuhvatiti sve organe vlasti, pa tako i sudstvo. Sudovi mogu povrijediti pravo zajednice NPR. nisu primijenili pravo Zajednice koje ima izravni učinak, zato što nisu pokušali protumačiti interno pravo u skladu s pravom Zajednice koje nema izravni učinak, zato što su pogrešno primijenili pravo Zajednice, ili, primjerice, zato što nisu podnijeli zahtjev za tumačenje Europskom sudu u prethodnom postupku kada su na to bili obvezni.

Pitanje je da li bi se na sud primjenjivali isti uvjeti kao na zakonodavstvo. Presude nižih sudova mogu se pravnim lijekovima pobijati na višim, ali protiv presude suda najviše instance zahtjev za naknadu štete je jedina mogućnost

Tu se postavljaju mnoga pitanja, a to koji bi sud odlučivao o odgovornosti države koju uzrokuju sudovi, koji se uvjeti primjenjuju, da li bi određivanje naknade štete dovelo u pitanje načelo res iudicata ako bi presuda ostala nepromijenjena, bez obzira što je pogrešna? itd

EUROPSKO STVARNO PRAVO

ZAŠTITA PRAVA VLASNIŠTVA

Prema Europskoj Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, odnosno, Protokolom 1. iz 1952 godine

„Svaka pravna i fizička osoba ima pravo na mirno uživanje vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svog vlasništva osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.“

Prethodne odredbe ne umanjuju pravo države da primjeni zakon kojim bi uredila uporebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

Ugovor o EU u svom članku 6. kaže da će poštovati temeljna prava zajamčena konvencijom, kao i opća načela prava Zajednice

Također i Povelja o temeljnim pravima EU jamči zaštitu prava vlasništva propisujuću da svatko ima pravo da nad svojom, na zakonit način stečenom imovinom, koristiti je, njome raspolagati, i ostaviti je u nasljedstvo. Imovina nikome ne može biti oduzeta, osim u slučaju zaštite javnog interesa ili u slučajevima i pod uvjetima koje propisuje zakon, ako se pravodobno isplati odšteta za njezin gubitak.

jamstvo vlasništva
PREDMET JAMSTVA VLASNIŠTVA jest subjektivno pravo vlasništva koje je pravni subjekt zakonito stekao

!! Jamstvo vlasništva nije i jamstvo da će se vlasništvo steći (predmet Sorić protiv Hrvatske, gdje nositelj stanarskog prava nije stekao pravo vlasništva, te je zahtjev proglašen nedopuštenim)

U članku 1 Protokola 1. vlasništvo ima širu definiciju

- pravo vlasništva u užem smislu
- ostala imovinska prava (ograničena stvarna prava, obvezna prava, intelektualno vlasništvo i članska prava u trg društvima- udjeli)

IZNIMKE OD JAMSTVA PRAVA VLASNIŠTVA OBUHVAĆAJU

1. LIŠENJE VLASNIŠTVA (IZVLAŠTENJE)

(u javnom interesu, pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međ prava)

-Hullova formula: strancima imovina može biti oduzeta jedino uz neodgodivo i učinkovito davanje odgovarajuće naknade, koja mora biti:

- a) u razumnom odnosu naspram vrijednosti onoga što se izvlaštenjem gubi
- b) načelno naknada pune vrijednosti i u novcu
- c) naknada treba biti isplaćena bez nepotrebnog odlaganja

2. OGRANIČAVANJE VLASNIŠTVA

Dopušteno je ako:

- a) ograničavajuće mjere zakonite (temeljene na normama zakonodavne vlasti i nepisanog prava
- b) da postoji opći interes- što određuje država potpisnica, mora biti razmjerna
- c) mjera služi za osiguranje plaćanja poreza (opći interes postoji, mjera mora biti razmjerna, ravnoteža između općih interesa i zaštite vlasništva
- d) -II- -II- drugih doprinosa ili kazni

Pravo vlasništva može biti povrijeđeno činjenjem i nečinjenjem (nepružanje zaštite- suzdržavanje od nedopuštenih zahvata javne vlasti ili trećih osoba)

Svaka fizička i pravna osoba ima pravo podnijeti zahtjev ESLJP ako mu je pravo vlasništva povrijeđeno (lišenjem ili ograničenjem):

- povreda mora biti počinjena aktom javne vlasti države potpisnice
- moraju biti iscrpljeni svi pravni lijekovi unutar pr poretka drž članice
- tužba se može ponijeti unutar prekluzivnog roka od 6 mjeseci

PREDMET HAUER 44/79

Gđa Hauer zahtjevala je da joj država odobri sadnju novih nasada vinove loze. Takav zahtjev je odbijen jer nije u skladu sa Uredbom vijeća o prilagođavanju potencijala vinograda potrebama tržišta. ESP upućeno je prethodno pitanje da li je Uredba protivna temeljnim pravima. Sud je odlučio da u ovom slučaju je došlo do ograničavanja prava vlasništva zabranom korištenja u te svrhe, ali da takva mjera ima osnove u samoj Konvenciji, stavak 2.

Prilikom određivanja takve mjere bitan je TEST RAZMJERNOSTI: MJERA MORA BITI:

- 1) **PRIKLADNA**- kada mjera uzročno djeluje ili nastoji djelovati na postizanje cilja
- 2) **NEOPHODNA**- kad se ne može primjeniti blaža, a da bi se postigao isti cilj
- 3) **RAZMJERNA**- u užem smislu—kada nedostaci povezani s djelovanjem mjere nisu potpuno nesrazmjerni prednostima NPR. kod mjera ograničavanja slobode, prisluškivanje stana, radi prikupljanja dokaza za kazneni postupak, bitno je uzeti u obzir ustavne odredbe o zaštiti privatnog i obiteljskog života itd.

ODNOS PRAVA VLASNIŠTVA I TEMELJNIH GOSP SLOBODA

Sloboda kretanja kapitala čl 56

Pravni i upravni propisi ili djelovanje članica koji izravno ili posredno, stvarno ili potencijalno sprečavaju. ograničavaju ili onemogućavaju prihod, rashod ili protok kapitala, osim ukoliko se mogu opravdati obveznim zahtjevima općeg interesa ili dr ralozima priznatim primarnim pravom su zabranjena

1) Zabrana izravnog ograničenja:

Svaka mjera koja uvoz kapitala iz druge države članice, odnosno, izvoz kapitala u drugu državu članicu stavlja u lošiji položaj od tuzemnih transfera kapitala

2)Zabrana posrednog ograničenja:

Pravni i upravni propisi koji prekogranični promet kapitala mogu učiniti manje atraktivnim za njihove sudionike.

3)Dopuštena ograničenja

PRIMARNO PRAVO

A) čl 58. st. 1- u pogledu primjene poreznih zakona, nkad je to opravdano razlozima javnog interesa i javne sigurnosti i radi kršenja nacionalnih zakona u području poreza

B) Određeni protokoli- Protokol o stjecanju vlasništva u Danskoj

C) Odredbe ugovora o pristupanju

SUDSKA PRAKSA ESP –cilj mjere mora biti u općem interesu, ne smije biti diskriminirajuća i mora zadovoljavati načelo razmjernosti

PREDMET KONLE

Gospođi Konleje prema Zakonu o prometu nekrenina nije izdana dozvola za stjecanje prava vlasništva i kojim se diskriminiraju stranci. Nakon što je Ustavni sud proglasio zakon neustavnim, i nakon što je 2 stupanjska presuda poništena u ponovljenom postupku dobiva dozvolu, ali pokreće spor radi naknade štete.

Odredbe nacionalnog zakonodavstva po kojima sesamo za strane državljane zahtijeva prethodno odobrenje za stjecanje vlasništva nekretnina su diskriminirajuće i predstavljaju smetnju slobodnomprometu kapitala.Nacionalnim odredbama može se uvjetovati stjecanje vlasništva nekretnina prethodnom suglasnošćusamo ako je ta mjera nediskriminatorna, ako je opravdana razlozima javnog poretka i ako je to proporcionalno cilju koji se prethodnom suglasnošću treba ostvarit.

Članak 295. ne isključuje državama da same urede vlasničkopravni sustav, ali on mora biti u skladu sa temeljnim gospodarskim slobodama koja su temelj Zajednice još od njena osnivanja.